

has been identified. The impact of cashless payment methods on the financial discipline of enterprises has been assessed. The trends in the development of payroll accounting systems have been summarized in the context of improving resource management efficiency.

Keywords: *wages, accounting, electronic document management, outsourcing, analytics, legislation, digitalization.*

Науковий керівник:

Потривасва Н. В.,

*д-р екон. наук, професорка,
професорка кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 657.42:631.11

Особливості обліку біологічних активів аграрних підприємств

Вікторія Микитюк,

здобувачка вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет м. Миколаїв, Україна

Анотація. *Висвітлено особливості обліку біологічних активів в аграрних підприємствах, що відіграють ключову роль у виробничому процесі. Визначено специфіку сільськогосподарського виробництва, включаючи сезонність, різноманітність продукції та вплив природних факторів. Окреслено принципи оцінки біологічних активів відповідно до НП(С)БО 30, а також проблематику визначення їх справедливої вартості за відсутності активного ринку. Проаналізовано інтеграцію принципів циркулярної економіки в управління ресурсами аграрного сектору, що сприяє раціональному використанню землі та підвищенню ефективності виробництва.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, земля, НП(С)БО 30 «Біологічні активи», управління, собівартість, аграрна продукція.*

Аграрна продукція є важливою для економіки, оскільки вона забезпечує продовольчу безпеку, становить значну частину ВВП, створює робочі місця та сприяє залученню іноземної валюти через експорт. Земля є специфічним біологічним активом аграрного сектору, що відіграє ключову роль у виробничому процесі. Її збереження та використання залежать від природних і метеорологічних умов, що впливають на врожайність і довгострокову продуктивність. На відміну від інших активів, земля не підлягає амортизації, проте потребує постійних інвестицій у відновлення та покращення родючості. Як біологічний актив, земля має змінну продуктивність, що вимагає ретельного обліку вкладень у її родючість. Територіальна розпорошеність сільськогосподарських угідь зумовлює значні переміщення техніки та потребує ефективного управління ресурсами. Окрім технологічних та організаційних аспектів, на аграрне виробництво значний вплив мають біологічні та кліматичні

фактори, які визначають ефективність використання землі як активу та потребують адаптації господарських процесів до природних змін.

Облік біологічних активів в аграрних підприємствах є важливим елементом управління ресурсами, що безпосередньо корелює з принципами циркулярної економіки. У межах цього підходу сільськогосподарське виробництво розглядається як замкнута екосистема, де максимальне використання та відновлення природних ресурсів є ключовим фактором сталого розвитку. Циркулярна економіка в аграрному секторі спрямована на раціональне використання землі, води, енергії, збереження біорізноманіття та покращення родючості ґрунтів [1]. Ці аспекти безпосередньо впливають на оцінку, облік та управління біологічними активами, оскільки ефективне використання ресурсів потребує чіткої фіксації змін їхнього стану та вартості.

Аграрні підприємства мають неоднорідний випуск продукції. У рослинництві продукція виробляється раз на рік, а у тваринництві – щоденно (молоко, яйця) або в певні періоди (мед, вовна). Частину виробленої продукції господарства використовують для власних потреб, таких як насіння, садивний матеріал, корми тощо. Крім того, підприємства можуть самостійно відтворювати частину засобів і предметів праці (виращування молодняку, переведення тварин в основне стадо, виробництво садивного матеріалу та інше). Важливою особливістю є те, що в процесі виробництва отримують кілька видів продукції, наприклад, молоко і приплід, зерно і солома. Ці специфічні характеристики впливають на бухгалтерський облік аграрних підприємств:

- 1) основним об'єктом обліку є біологічні активи;
- 2) собівартість продукції визначають у кінці року;
- 3) земля не підлягає амортизації;
- 4) витрати попередніх періодів враховуються для урожаю поточного року, а витрати поточного року — для урожаю наступних років;
- 5) собівартість одного виду продукції залежить від собівартості іншого;
- 6) витрати обліковуються за галузями, культурами та виробничими підрозділами.

Відповідно до НП(С)БО 30 «Біологічні активи», його положення застосовуються до всіх суб'єктів господарювання, які займаються сільським господарством, крім банків і бюджетних установ. Це положення не стосується оприбуткованої сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки та біологічних активів, що не пов'язані з сільськогосподарською діяльністю [2].

Облік біологічних активів стикається з низкою методологічних і практичних питань, таких як уточнення їх складу, оцінка та визнання фінансових результатів. Основною проблемою є визначення справедливої вартості, оскільки в умовах ринкової економіки існують труднощі зі встановленням ринкової ціни. Оцінка базується на цінах активного ринку, і якщо активних ринків кілька, використовується той, на якому підприємство планує здійснювати продаж.

За відсутності активного ринку, справедливу вартість визначають за:

- 1) останньою ринковою ціною аналогічних активів (за умови стабільного ринкового середовища);
- 2) ринковими цінами подібних активів, враховуючи їхні характеристики та ступінь біологічних змін;
- 3) додатковими показниками, що відображають рівень цін на біологічні активи та продукцію [3].

Якщо біологічні активи рослинного походження оцінюються з урахуванням вартості землі та капітальних витрат на її поліпшення, їхня справедлива вартість визначається за виключенням цих компонентів. Довгострокові біологічні активи рослинництва оцінюються аналогічним чином. Спеціаліст галузі систематизує інформацію про ринкову вартість аналогічних активів, а остаточне рішення ухвалює комісія, яка складає Акт визначення справедливої вартості біологічних активів і продукції на відповідну дату.

Отже, особливості бухгалтерського обліку аграрних підприємств включають облік біологічних активів, визначення собівартості продукції наприкінці року та врахування витрат попередніх періодів. НП(С)БО 30 «Біологічні активи» регулює облік біологічних активів, але існують труднощі з визначенням їх справедливої вартості через відсутність активного ринку. Основною проблемою є визначення справедливої вартості, яка базується на ринкових цінах подібних активів. Відсутність активного ринку ускладнює процес оцінки, тому використовуються додаткові показники для визначення справедливої вартості. Інтеграція принципів циркулярної економіки в облікову політику аграрних підприємств дозволяє не лише підвищити ефективність використання біологічних активів, а й сприяє екологічній та економічній стійкості агробізнесу.

Список використаних джерел:

1. Dovgal, O., Potryvaieva, N., Bilichenko, O., Kuzoma, V., & Borko, T. (2024). Agricultural sector circular economy development: Agroecological approach. *Ekonomika APK*, 31(4), 10–22. <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2024.10>
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» *Мінфін України*; Наказ, Положення від 18.11.2005 № 790 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 136 «Біологічні активи» *Мінфін України*; Наказ, Положення від 15.11.2017 № 943 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1478-17#n38>

Abstract: *The features of accounting for biological assets in agricultural enterprises that play a key role in the production process are highlighted. The specifics of agricultural production are determined, including seasonality, product heterogeneity and the influence of natural factors. The principles of assessing biological assets in accordance with NP(S)BU 30 are outlined, as well as the issues of determining their fair value in the absence of an active market. The integration of the principles of the*

circular economy into the management of resources in the agricultural sector is analyzed, which contributes to the rational use of land and increased production efficiency.

Keywords: *crop production, land, P(S)BO 30 "Biological assets", market price, cost price*

Науковий керівник:
д-р екон. наук, професорка,
професорка кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

УДК 657:658.152.11

Облікове забезпечення руху та оцінки фінансових активів

Ангеліна Орешко,
здобувачка вищої освіти спеціальність 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація. *Висвітлено облікове забезпечення руху та оцінки фінансових активів, що є важливим елементом фінансового управління та бухгалтерського обліку. Визначено основні принципи обліку, які регулюються національними та міжнародними стандартами, зокрема МСФЗ 9. Окрему увагу приділено процесу оцінки фінансових активів та зобов'язань, а також механізмам правильного відображення цих інструментів у фінансовій звітності.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, фінансові інструменти, оцінка активів, міжнародні стандарти обліку та звітності, фінансова звітність, управління.*

Облікове забезпечення руху фінансових активів відіграє ключову роль у сучасній системі фінансового управління та бухгалтерського обліку. Фінансові активи охоплюють широкий спектр інструментів, серед яких грошові кошти, власний капітал суб'єктів господарювання, контрактні права на отримання чи обмін фінансових ресурсів, а також похідні фінансові інструменти. Важливість облікового забезпечення зумовлена тим, що воно ґрунтується на міжнародних стандартах і регулюється відповідними нормативними документами.

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32), фінансовий актив може включати цінні папери, облігації, свопи, страхові договори та інші інструменти, що мають фінансову вартість та здатність приносити економічні вигоди. Водночас, визначення фінансових активів також